

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛНЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 31 (1357)

Субота, 18 красавіка 1959 года

Цана 40 кап.

Няхай жыве Камуністычная партыя Савецкага Саюза — вялікая натхняючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма!

(3 Заклікаў ЦК КПСС да 1 Мая 1959 года)

Тварыць для народа

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя адкрыла неабмежаваныя магчымасці для развіцця мастацтва. Толькі пры савецкім ладу ў многіх нацыянальных рэспубліках, у тым ліку ў Савецкай Беларусі, першы раз у гісторыі свая прасфэсіянальная музычная культура і да яе былі далучаны найшырэйшыя масы працадільцаў горада і вёскі. Гісторыя яшчэ не ведала такой велізарнай аўдыторыі чужых, уважлівых і ў той жа час патрабавальных прыхільнікаў мастацтва, як у Савецкай краіне. Аб гэтым могуць сказаць і кампазітары нашай рэспублікі, багачы чужае стаўленне да сваёй творчасці з боку слухачоў.

Радасна адзначаць, што беларуская музыка, якая да рэвалюцыі была прадстаўлена ў асноўным вузлай народнай творчасці і асобнымі гарманічнымі народнымі мелодыямі, дасягнула ўжо сапраўднага прасфэсіяналізму і з кожным годам усё больш набіраецца сілы і магнае. Асабліва вялікім творчым уздымам суправалдзілася падрыхтоўка нашых кампазітараў да святавання саракагоддзя Кампартыі Беларусі і Беларускай ССР. У юбілейны годзе святло рампы ўпершыню ўбачылі новае опера А. Туранкова «Яснае світанне» і балет Г. Вагнера «Надстаўня нявеста». У юбілейных канцортах прагучалі новыя кантаты — «Сорак год» М. Аладава, «А хто там ідзе?» Р. Пуксты і «Паміні Канстанціна Заласова» Ю. Семіякі. Пятая сімфонія Я. Цікоцкага і Першая сімфонія Я. Глебава і інш. Усе гэтыя творы вялікага грамадскага гуанія, прасякнутыя глыбокім патрыятызмам і рэвалюцыйнай палыміянацыя, вядома, неадольна выклікаюць у слухачаў выразныя, розныя па мастацкай стылю і тэхніцы кампазітарскага пісьма. Ды гэта і зразумела — перад савецкімі дзеячамі мастацтва адкрыты шырокія магчымасці для творчых пошукаў і імяненняў, для ўсебаковага выяўлення мастацкіх індывідуальнасцей з пазіцыі сацыялістычнага рэалізму, на аснове высокай ідэйнасці і партыйнасці.

Сёння ў Мінску адкрываецца Трэці з'езд кампазітараў Беларусі. Кампазітары прыходзяць да з'езду, натхнёныя гістарычнымі рашэннямі XXI з'езду КПСС, песня згуртавання вакол роднай Камуністычнай партыі. З'езд падагульніць творчыя здобывкі ў галіне музычнага мастацтва за апошнія гады і даць адрыв працы кампазітараў рэспублікі. Вызначэнне месца нашых твораў музыкі ва ўсеагульнай барацьбе за ажыццяўленне грандыёзнай праграмы разгорнутага

будуўніцтва камунізма, умацаванне сувязі нацыянальнага музычнага мастацтва з жыццём народа — вось найпершыя праблемы, якія стаюць перад беларускімі кампазітарамі і якія павінны быць усебакова абмеркаваны на з'ездзе. Нашы кампазітары — яшчэ рэдкія госці на новабудуемых рэспубліцы, на буйных прамысловых прадпрыемствах і ў калгасах. А калі ўвесь час асабоджвацца ў кабінетах, не сустракаючыся з рабочымі і працадільцамі нашай рэспублікі, не даючы аб накапленні свежых жыццёвых назіранняў, — дык хіба можна натхніцца і стварыць праўдзівы твор, які адпавядаў бы духу сучаснасці?

Толькі глыбокае вывучэнне жыцця, блізкае сутыкненне і знаёмства з героямі-сучаснікамі даюць магчымасць мастакам стварыць запамінальныя вобразы ў сваіх творах. Менавіта таму, кампазітары І. Кузнецовы ўдалося стварыць цікавы кантат «Палі стэпавыя» аб маладых наваёлах-дальніках, што ён глыбока вывучыў іх жыццё. А колькі жывых і яркіх уражанняў атрымаў У. Алоўнікаў ад паездкі па раёнах Палесся! У выніку ён напісаў сюіту для беларускага народнага аркестра і некалькі мелодычных песень і хорав. Нажалі, падобных прыкладаў у нас не так ужо і многа. Сучасная тэма яшчэ не стала вядучай у творчасці беларускіх кампазітараў, аб чым трэба сур'ёзна, па-дэдукаму пагаварыць на з'ездзе.

Сувязь з жыццём народа, для якога музыка даўно стала духоўнай працай, выяўляецца не толькі ў шырокім ахопе тэм і вобразах сучаснасці, але і ў дэмакратызцы музычнай мовы, у імяненні кампазітараў розных індывідуальнасцей і творчых манераў да простых і ясных мелодычна-вобразнасці. А вось нашым кампазітарам часам і не хапае гэтай прастаты і мелодычнасці. Некаторыя сімфоніі, уверцюры, сюіты, інструментальныя ансамблі напісаны ва ўскладненым стылі, яны кампазіцыйна рыхлыя і расцятнутыя. Таму масавае аўдыторыя цяжка творы ўспрымае з вялікай цяжкасцю і не заўсёды атрымае аэстэтычную асабоду.

Перад нашымі кампазітарамі стаіць праблема авалодання прыёмамі музычнай драматыкі як у операх, так і ў сімфоніях, і пераадолення ў іх «свойскага цыклічнасці». Удзельнічаючы ў творчым перасонаванні музычнага фальклору, узабагаценне ітананічнага ладу твораў, праблема пабудовы яркіх куманіцый і фіналаў — усё гэта тэма актуальнага пытанні мастацкага майстэрства, якія яшчэ пакулі

не вырашаны беларускімі кампазітарамі і, несумненна, выдзіваюць у шыроку творчую гаворку на з'ездзе пасля адкрытых канцортаў і праслухоўвання музыкі ў механічным запісе.

У нас па-ранейшаму адстае опера-балетны жанр. Беларускае кампазітары ў вялікім даўгу перад народам: вобраз сучасніка, гераічна-рамантыка пудоўнай, савецкай рэалістычнасці яшчэ не знайшлі ўвасаблення ў новых операх і балетах. Вялікая віна тут падзе і на кіраўніцтва опера-нага тэатра, якое не вельмі клопацца аб стварэнні нацыянальнага рэпертура.

Недарэальна з'яўляецца і слабая актыўнасць кампазітараў у такіх любімых народам жанрах, як масавая песня, акапельны хор, музыка для народнага аркестра. Кіраўнікі выканальных калектываў усё час адлучаюць недахоп у абнаўленні канцэртных праграм.

Нарэшце, прадметам асобнай размовы на з'ездзе павінна быць пытанне паліпашынення прапаганды нацыянальнага музычнага мастацтва ў рэспубліцы і за межамі. Нельга, каб сцірай папулярнасці творчасці на-

шых кампазітараў займалася цалкам толькі канцэртныя арганізацыі — філармонія і эстрада, якія яшчэ мала прапагандаюць у канцортах беларускі рэпертур. Саюз кампазітараў БССР — творчы штаб кіраўніцтва ўсім музычным жанрам рэспублікі — абавязаны каардынаваць работу па прапагандзе дасягненняў музычнага мастацтва сярод працоўных, па выхаванні аэстэтычных густаў і пашырэнню сеткі музычнай адукацыі.

Вялікія адказныя задачы стаюць перад нашымі кампазітарскімі арганізацыямі, і з'езд павінен мабілізаваць членаў саюза на іх выкананне.

Дзеянне літаратуры і мастацтва! Загарэцца за высокую ідэйнасць твораў і мастацкае майстэрства! За цесную, непарывную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа, з сучаснасцю!

Які глыбокі сэнс заключаны ў гэтых палыміячных перамайскіх закліках Камуністычнай партыі! І сапраўды, тварыць для народа, ісці ў нагу з жыццём, ствараючы на сучасныя тэмы творы, поўныя аптымізму і вялікай жыццёва-радыяльнасці сілы, — самая высакародная мота савецкіх твораў музыкі.

НАШЫ БУДНІ

Нараджэнне новага трактара

У эксперыментальным цэку Мінскага трактарнага завода адчуваецца асабоду ўдзельніц. Слесары зборачнага ўчастка ні на хвіліну не адыходзяць ад дзвюх машын, якія праз тыдзень — два сваім ходам выдзюць на заводскі двор. Гэта новая мадэль трактара. Яна атрымала назву «Беларусь-50». Старшы майстар зборачнага ўчастка Сяргей Мулярыч, не адрываючы вачэй ад трактара, гаворыць:

— Па-першае, гэта наша прадукцыя новай сямігодкі, а па-другое — наладу міжнароднаму святлу Першамай. — Добра падарунак, — заагажэмеся мы! — Раскажыце пра гэтую машыну.

— Калі ласка, Трактар «Беларусь-50» адрозніваецца ў асноўным па працу ў полі. Ён будзе выкарыстоўвацца з наваеснымі глебапрацоўчымі машынамі. Гэты трактар многімі адрозніваецца ад сваіх папярэднікаў. Магутнасць рухавіка 50 конскіх сіл, гэта значыць на 10 адзінак больш ранейшай. Адназначна якасць новай машыны і ў тым, што ўсе чатыры колы трактара — вядучыя. Скасаваныя гідромашынальны руля, які значна аблегчыць работу трактарыстаў. Паліваўніка хуткасць трактара, а вага яго ў параўнанні з папярэднімі мадэлямі меншая на 400 кілаграмаў.

На здымку: старшы майстар С. Мулярыч (злева) і слесары зборачнага ўчастка трактара «Беларусь-50».

У майстэрні скульптара

Той, хто наведваў майстэрню беларускага скульптара Сяргея Селіханова прыкладна два гады назад, не мог не заўважыць маленючка буюста. Угледжваючыся ў буюста, можна было заагажэцца, што гэта — вядомы беларускі рэвалюцыйна-дэмакрат Кастусь Каліноўскі. Вобраз кіраўніка беларускіх паўстанцаў даўно хваляваў скульптара. Але да гэтай работы Сяргей Селіханав не прыступаў, ды і наогул, як кажучы мастацкі, «тэма яшчэ не саспела».

За гэты час скульптар зрабіў многае. Ён стварыў хваляючы помнік уздзельніку Вялікай Айчыннай вайны піянеру Марату Казею, адгукнуўся скульптурнай на барацьбу працоўных усёго свету за трывалы мір, пабываў у Кітайскай Народнай Рэспубліцы. Адтуль ён прывёз нямала наклідаў партрэтаў нашых кітайскіх сяброў, выкананых у гліне і гіпсе.

І вось цяпер Селіханав вярнуўся да сваёй адкладзенай калісцы тэмы — стварэння манументальнага вобраза Кастуса Каліноўскага. Давалася перачытаць многа гістарычнай і мастацкай літаратуры, каб вывучыць эпоху, палітычную абстаноўку, побыт і жыццё сільна Паўночна-Заходняга краю. У Вільнюсе былі зроблены рэпрадукцыі фатаздымкаў Кастуса Каліноўскага.

У дапамогу калектывам самадзейнасці

Добрую ініцыятыву правіў Мгардэўскі абласны Дом народнай творчасці. Ён наладзіў выпуск металічных калектывам мастацкай самадзейнасці. У красавіку падрыхтаваны і накіраваны ў вёску тры такія выпускі.

Першы з іх змяшчае песні, вершы і іншыя матэрыялы, прысвечаныя святу Першага мая, прыкладныя праграмы святковых канцэртаў. Другі выпуск дае разнастайны матэрыял для правядзення антырэлігійных вечароў — аднаактоўныя п'есы, вершы, байкі, частушкі, якія выкрываюць шкодную сутнасць рэлігійных забабонаў.

Трэці выпуск дапаможа сельскім калектывам мастацкай самадзейнасці пры падрыхтоўцы традыцыйнага свята песні ў сваёй вёсцы. У ім змяшчаны тэксты песень і ноты да іх.

Цяпер Мгардэўскі абласны Дом народнай творчасці абвясціў конкурс на лепшае збралінае вузлай народнай творчасці.

Да змянальнай даты

Культасветработнікі Мінска рыхтуюцца шырока адзначыць 89-ю гадавіну дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна. У азнаменаванне гэтай даты работнікі бібліятэкі горада абсталявалі стэнды з літаратурай, прысвечанай жыццю і рэвалюцыйнай дзейнасці вялікага правадзіра.

Літаратурны дыспут

Гурток беларускай літаратуры, які працуе на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна, арганізаваў дыспут па творчых беларускай пісьменніцы Ул. Карпава. На дыспут быў запрошаны пісьменнік.

Кіраўнік гуртка, кваліфікаваны філалагічны навуц, пісьменнік І. Науменка ахарактарызаваў Ул. Карпава як пісьменніка, які ўзяў мала распаўсюджаную ў нашай літаратуры тэму гарадскога жыцця. Студэнты Л. Фалдзееў, Н. Кліменка, Н. Андрушэвіч наспрачаліся аб тэматыцы, мове і вобразе рамана «За голам год». Э. Сабалеўка гаварыла аб вялікім разнавалым значэнні твора. Студэнт аддзялення журналістыкі Б. Сачанка падзяліўся думкамі пра новы твор пісьменніка «Вясенні ліўні», у якім паказваецца жыццё мінскіх аўтамабілістаў.

Аўтар, які выступіў у заключэнне дыспута, растлумачыў некаторыя спрэчныя моманты ў сваім творы і прачытаў урывак з рамана «Вясенні ліўні».

В. КАПЦІЛОВІЧ.

Калі ёсць пачуццё часу

— Добра, што я застаў вас раён, — урадаваўся Алісейка. — Прапаноў адна ёсць...

— Ён наклаў перад сабой запіску на кніжку і пачаў гаварыць. Усе уважліва слухалі Мікалая. Гаворка ішла аб неабходнасці правесці тэматычны вечар аб тым, акой «Залатая дуброва» будзе праз сем год.

— Узяць, напрыклад, механізацыю, — хваляваўся Мікалай. — Сёння ў нас шмат тэхнікі, а будзе яшчэ больш. Я мяркую, што к канцу сямігодкі ўсе працадільцы будуць механізаваны. Умовы для гэта проста выдатныя: мы жывём па-суседству з самай магутнай у Беларусі Васіліцкай ДРЭС. Пацягнулі ўжо да палёў раёна апары для высакавольнай лініі. Хіба калгаснікам не цікава будзе даведацца пра ўсё гэта?

— Так, гэтакі вечар трэба будзе правесці, — агадзіў старшыня. — А задно пагаварыць і аб нашых самых блізкіх задачах, аб сярэбры. Сам думаю выступіць перад калгаснікамі. Задаволены?

— Так, я вельмі задаволены, — сказаў Мікалай. — Прапаноў аб вечары была ўхвалена. У гэты ж дзень загадкі клубу пачаў пабываць ва ўсіх брыгадах. З паловамі ён дамовіўся аб выстаўцы: няхай кожны ўбачыць, што калгас вырашчыў. «Залатая дуброва» — насенняводчага гаспадарка. Вырощаныя ім насенне зсяваюць палі многія калгасы раёна. Неабходна было пагаварыць і аб эканоміцы, сказаць, колькі каштуе калгасу кожны цэнтнер ячменю або жыта. Лепш за ўсё ведае пра гэта бухгалтар, яму і вырашылі даць слова на вечары.

У прызначаны вечар у клубе ля стэнда з нагляднай агітацыйнай сабралася многа людзей. Пасля выступлення старшыні калгаснікі: звеняць, палыводы, трактарысты. Усім было пра што раскажаць. Але ўсё ж вечар атрымаўся крыху аднабаковым. Амаль не выступілі жывялаводцы. Хтосьці з іх нават з крыўдай зазначыў: «Пра нас забыліся».

Мікалай Алісейка ўважліва паставіў да гэтай справы ісправдлівая ўвагі. — Пра ўсё ў адзін вечар і не скажаш, — сказаў ён. — У наступны раз пагаворым і пра вашы справы, таварышы жывялаводцы. Згодна?

Усе адрыліся прапаноў. Алісейка некалькі дзён прадаў хадаў на жывялаводчыя фермы. Перш-наперт ён павінаў на самай «маладой» у калгасе ферме. Мікалай шыра адзіўся: некалькі дзён назад быў на гэтым месцы пустыра, а цяпер, паблэквачычы новымі дошкамі, стаіць агародаж, выраілі буднікі. Новая турсаформа расла, нібы на дражджах. Не даўна ў калгасе паявіліся гарачыя інтузіятысты турсадоўлі. А справа усё з чым. У Васіліцкім раёне ёсць калгас «Іскра». У ім узоруна паставілена разьвіццё і вырашчванне турсоў. Калгаснікі «Залатой дубровы» селі ў машыну і на некалькі дзён паехалі да суседзяў па вопыт. Дадому дуброўцы вярнуліся перакананымі турсаводамі. Іх моцна падтрымалі і ў праўдзінні калгаса. Цяпер на ферме ўжо звыш 250 штук турсоў. К канцу года іх будзе 15 тысяч. Калгас мяркуе здаць дзяржаве 15 тон выдатнага мяса. Янама будзе і шкураў, у якіх ёсць вялікая патраба.

Увесь штат фермы — тры чалавекі, людзі працуюць з агальком. Загаднік клубу папарасіў маладых турсаводаў раскажаць пра свае справы, прынесі ім патрэбную літаратуру. На малочна-таварнай ферме Мікалай пагугарыў з усімі дзяржавамі, даведаўся пра новыя метады разьвіцця кароў, якія дазваляюць узяць прадуктыўнасць жывялі. Дзяркі ўзвалі абавязальства надаць ад кожнай кароўкі не менш дзвюх тысяч літраў малака. Ёсць усё прадпасылкі датармінова выканань гэтай задаанне: калгас увёў рацённе, узмацніе бялковае кармленне. Але ўсё, вядома, залежыць ад людзей.

— Вось і раскажыце пра гэта на вечары, — зазначыў Мікалай. — Непазнавальна змяніліся справы і на свіннаферме. Тут загаднік клубу папарасіў раскажаць аб ходзе адрывоў. Дуброўцы селета здадуць па 22 цэнтнеры сьвініны на сто гектараў сельгасугоддзяў. Гэта нягледзячы на тое, што і павіна ісці гаворка на вечары. Думачы аб выступленнях, Алісейка баяўся, што людзі будуць паўтарыць адін другога. Але гэтага не здарылася. Вечар праішоў цікава.

Загаднік клубу не без гонару зазначыў: — Людзей было столькі, што давалася ставіць у зале дадатковыя крэслы. Немаўля заслуга ў гэтым клубных інтузіястаў з «Залатой дубровы». М. САВІЧ.

Кіначасопіс „Савецкая Беларусь“

На краях рэспублікі дэманструюць кіначасопіс «Савецкая Беларусь» № 10.

Першы сюжэт «Сямігодкі» план у дзеянні прысвечаны Мінскаму станкабудуўнічаму заводу імя Варашылава, які да канца сямігодкі значна палепшыў якасць прадукцыі і павялічыў выпуск станкоў у два разы.

Аб тым, што ў саўчасе «Добраніч» для падарожнікаў пасяваў шырока выкарыстоўваецца авіяцыя, пра тое, што пятаццаць уладных трактараў калгаса «Расія» Гродзенскай вобласці ўжо распачалі сярэбу, раскажываецца ў сюжэце «На палях рэспублікі».

З сюжэце «У горадзе Гродна» гледацкім даведваюцца, што на Гродзенскім заводзе запісаны аўтамастак штодзённа працуе школьнае змена, дзе кожны з навучэнцаў мае магчымасць працаваць тры гадзіны на тыдзень.

Першым зняткам Універсітэта культуры пры Гродзенскім Палацы прафсаюзаў прысвечаны спецыяльны сюжэт умара.

Далей гледачам раскажываецца аб новым універмагу, які нядаўна адкрыў у Гродна. Гандаль у ім арганізаваны з адкрытай выкладкай тавараў.

У заключэнне нумара паказываецца традыцыйная сустрэча баксёраў Тбілісі і Мінска.

К. РАМАНОВСКІ.

Кніганошы ў цягніках

Мулярыч Іван Лявціч тэрмінова сабраўся ў дарогу — на цягніку зямлі дэльгата Казахстан. Шлях не маленкі. І калі Лявціч сеў у вагон цягніка Мінск—Масква, успомніў, што не захавіў з сабой ніводнай кніжкі. Сумна будзе ехаць. Калі цягнік адыйшоў ад вакзала, Лявціч спытаў у правадніка вагона Аляксандра Дыбчук:

— У вас, можа, якая кніжка завалылася ці часопіс?
— Пачытаць ці набыць?
— Набыць не паспеў.

На здымку: праваднік поезда А. Дыбчук прапаноўвае кніжку І. Лявцічаму.

Новы спектакль

Тэатр імя Янкі Купалы паказаў мінчанам сваю новую работу — п'есу беларускага драматурга А. Макаўска «Каб людзі не журыліся».

У спектаклі прынялі ўдзел артысты Б. Платонаў, Г. Глебаў, І. Шапіла, У. Дзялоўшча, С. Бірыла, Л. Шыно, А. Бараноўскі, Б. Дакальская, Р. Галадуко і інш. Пастаўку спектакля ажыццявіў галоўны рэжысёр тэатра Я. Проўстаў.

Вечар памяці драматурга

Беларускае тэатральнае Таварыства сумесна з дырэкцыяй Тэатральна-мастацкага істытута арганізавала вечар, прысвечаны памяці вялікага рускага драматурга А. Н. Астроўскага.

На вечары кандыдат філалагічных навук Р. Паіна прачытала лекцыю аб жыцці і творчым шляху драматурга. У выкананні В. Галіна, Т. Аляксеева, А. Бараноўскага і Ю. Галякіна былі паказаны ўрывак са спектакля А. Астроўскага «Праўда добра, а шчасце лепш».

Першы ў Беларусі планетарый

У Оршы ў Палацы культуры імя Івакавічана адкрыты першы ў Беларусі планетарый.

Планетарый стане цэнтрам навукова-агэстэтычнай прапаганды ў горадзе і будзе праводзіць вялікую работу па распаўсюджванню сярод шырокіх мас насельніцтва астранамічных ведаў.

БЕЛТА.

У пошуках

Маленькі раўчкі і крышчэ жыць раку, робіць яе паўнаводнай, магутнай, іхлявай. У непрах народа нараджаюцца таленты, яны ўдзяляюцца ў агульную асьцягу яго духоўнага жыцця — мастацтва, літаратуры, навукі, — даючы ёй сілу і дужыню, убагачаючы іх, палімажучы іх здабыткі.

Значную цікавасць у гэтых адносінах уяўляе дакументальная аповесць Вяслава Лясковіча «Зара над Бугам» (літаратурнае апрацоўка А. Аляксандра).

Аповесць В. Лясковіча прысвечана суроваму часу ў жыцці нашата народа, калі захаднебеларуская зямля знаходзілася ў ярме панства і каліфікацыі, гібела ў няволі і галечы. Аўтар стварыў рад праблем, хваляючых мядоўкаў барыбам працоўных беларусаў, якіх Беларусь за сваё імяне і свабоду, за права быць гаспадарам на роднай зямлі. У творы перададзена складаная, няпрэжана атмасфера падольнага змагання з КПЗЭ, узначалена гэтае змаганне і ва ўдзеле жорсткіх рэпрэсіяў, праследванняў, калі дэфініцыя і шпінетныя тварылі на кожным кроку, ява скароты і скароты на рэвалюцыйнай бітвы. Аповесць знаёміць чытача з такімі барыбамі, паказвае іх у канкрэтных баявых справах.

Аўтар выкарыстаў багаты фактычны матэрыял, вывёў сваё веданне ўжо камуністычнага падполля.

У творы няпрэжана, зямляны сюжэт, чытацка аповесць з цікавасцю.

Спамятаючы на сабе ўвагу «Запіскі партызана» С. Рудыча — «В дзех год Берэзай».

Чытач знайдзе ў запісках яркія, запамінальныя старонкі пра баявыя справы бестрашных іхродных іхродных, пра іх суровыя, поўныя рэалізму будні. Мужыкі і рашучыя кельміны не выдалі законікам спакон ні днём, ні ночы, білі іх смротным боем. Аўтар запісак аспявае пра дэзеркі партызанскія налеты на вярхоўныя гарнізоны і аяслоны, на карныя атрады, паліцэйскія ўчасткі, на чыгуначныя зышоны гітлераўцаў. Барыбам з іхрым і дужым праціўнікам падаецца без спрышчання пратэстнасьці, а як складаная шытка, аяслоны.

Складаная працоўная справа жыхароў Брэстчыны, знятых людзей вобласці, хваляюць аўтараў зямных і альяманцаў нарыска «Правольнай дарожай», «На родной зямлі», «Хозяин стройки», «Малодзіц калектыву». Нарысы расказваюць чытачу пра людзей, чыя сціла праца шчыра аддавала пароду.

У аповесці аўтар выкарыстаў фактычны матэрыял, вывёў сваё веданне ўжо камуністычнага падполля.

У творы няпрэжана, зямляны сюжэт, чытацка аповесць з цікавасцю.

Спамятаючы на сабе ўвагу «Запіскі партызана» С. Рудыча — «В дзех год Берэзай».

Чытач знайдзе ў запісках яркія, запамінальныя старонкі пра баявыя справы бестрашных іхродных іхродных, пра іх суровыя, поўныя рэалізму будні. Мужыкі і рашучыя кельміны не выдалі законікам спакон ні днём, ні ночы, білі іх смротным боем. Аўтар запісак аспявае пра дэзеркі партызанскія налеты на вярхоўныя гарнізоны і аяслоны, на карныя атрады, паліцэйскія ўчасткі, на чыгуначныя зышоны гітлераўцаў. Барыбам з іхрым і дужым праціўнікам падаецца без спрышчання пратэстнасьці, а як складаная шытка, аяслоны.

Складаная працоўная справа жыхароў Брэстчыны, знятых людзей вобласці, хваляюць аўтараў зямных і альяманцаў нарыска «Правольнай дарожай», «На родной зямлі», «Хозяин стройки», «Малодзіц калектыву». Нарысы расказваюць чытачу пра людзей, чыя сціла праца шчыра аддавала пароду.

У аповесці аўтар выкарыстаў фактычны матэрыял, вывёў сваё веданне ўжо камуністычнага падполля.

У творы няпрэжана, зямляны сюжэт, чытацка аповесць з цікавасцю.

Спамятаючы на сабе ўвагу «Запіскі партызана» С. Рудыча — «В дзех год Берэзай».

Чытач знайдзе ў запісках яркія, запамінальныя старонкі пра баявыя справы бестрашных іхродных іхродных, пра іх суровыя, поўныя рэалізму будні. Мужыкі і рашучыя кельміны не выдалі законікам спакон ні днём, ні ночы, білі іх смротным боем. Аўтар запісак аспявае пра дэзеркі партызанскія налеты на вярхоўныя гарнізоны і аяслоны, на карныя атрады, паліцэйскія ўчасткі, на чыгуначныя зышоны гітлераўцаў. Барыбам з іхрым і дужым праціўнікам падаецца без спрышчання пратэстнасьці, а як складаная шытка, аяслоны.

Складаная працоўная справа жыхароў Брэстчыны, знятых людзей вобласці, хваляюць аўтараў зямных і альяманцаў нарыска «Правольнай дарожай», «На родной зямлі», «Хозяин стройки», «Малодзіц калектыву». Нарысы расказваюць чытачу пра людзей, чыя сціла праца шчыра аддавала пароду.

У аповесці аўтар выкарыстаў фактычны матэрыял, вывёў сваё веданне ўжо камуністычнага падполля.

У творы няпрэжана, зямляны сюжэт, чытацка аповесць з цікавасцю.

Спамятаючы на сабе ўвагу «Запіскі партызана» С. Рудыча — «В дзех год Берэзай».

Чытач знайдзе ў запісках яркія, запамінальныя старонкі пра баявыя справы бестрашных іхродных іхродных, пра іх суровыя, поўныя рэалізму будні. Мужыкі і рашучыя кельміны не выдалі законікам спакон ні днём, ні ночы, білі іх смротным боем. Аўтар запісак аспявае пра дэзеркі партызанскія налеты на вярхоўныя гарнізоны і аяслоны, на карныя атрады, паліцэйскія ўчасткі, на чыгуначныя зышоны гітлераўцаў. Барыбам з іхрым і дужым праціўнікам падаецца без спрышчання пратэстнасьці, а як складаная шытка, аяслоны.

Складаная працоўная справа жыхароў Брэстчыны, знятых людзей вобласці, хваляюць аўтараў зямных і альяманцаў нарыска «Правольнай дарожай», «На родной зямлі», «Хозяин стройки», «Малодзіц калектыву». Нарысы расказваюць чытачу пра людзей, чыя сціла праца шчыра аддавала пароду.

У аповесці аўтар выкарыстаў фактычны матэрыял, вывёў сваё веданне ўжо камуністычнага падполля.

У творы няпрэжана, зямляны сюжэт, чытацка аповесць з цікавасцю.

Спамятаючы на сабе ўвагу «Запіскі партызана» С. Рудыча — «В дзех год Берэзай».

Чытач знайдзе ў запісках яркія, запамінальныя старонкі пра баявыя справы бестрашных іхродных іхродных, пра іх суровыя, поўныя рэалізму будні. Мужыкі і рашучыя кельміны не выдалі законікам спакон ні днём, ні ночы, білі іх смротным боем. Аўтар запісак аспявае пра дэзеркі партызанскія налеты на вярхоўныя гарнізоны і аяслоны, на карныя атрады, паліцэйскія ўчасткі, на чыгуначныя зышоны гітлераўцаў. Барыбам з іхрым і дужым праціўнікам падаецца без спрышчання пратэстнасьці, а як складаная шытка, аяслоны.

Складаная працоўная справа жыхароў Брэстчыны, знятых людзей вобласці, хваляюць аўтараў зямных і альяманцаў нарыска «Правольнай дарожай», «На родной зямлі», «Хозяин стройки», «Малодзіц калектыву». Нарысы расказваюць чытачу пра людзей, чыя сціла праца шчыра аддавала пароду.

У аповесці аўтар выкарыстаў фактычны матэрыял, вывёў сваё веданне ўжо камуністычнага падполля.

У творы няпрэжана, зямляны сюжэт, чытацка аповесць з цікавасцю.

Спамятаючы на сабе ўвагу «Запіскі партызана» С. Рудыча — «В дзех год Берэзай».

Чытач знайдзе ў запісках яркія, запамінальныя старонкі пра баявыя справы бестрашных іхродных іхродных, пра іх суровыя, поўныя рэалізму будні. Мужыкі і рашучыя кельміны не выдалі законікам спакон ні днём, ні ночы, білі іх смротным боем. Аўтар запісак аспявае пра дэзеркі партызанскія налеты на вярхоўныя гарнізоны і аяслоны, на карныя атрады, паліцэйскія ўчасткі, на чыгуначныя зышоны гітлераўцаў. Барыбам з іхрым і дужым праціўнікам падаецца без спрышчання пратэстнасьці, а як складаная шытка, аяслоны.

Складаная працоўная справа жыхароў Брэстчыны, знятых людзей вобласці, хваляюць аўтараў зямных і альяманцаў нарыска «Правольнай дарожай», «На родной зямлі», «Хозяин стройки», «Малодзіц калектыву». Нарысы расказваюць чытачу пра людзей, чыя сціла праца шчыра аддавала пароду.

У аповесці аўтар выкарыстаў фактычны матэрыял, вывёў сваё веданне ўжо камуністычнага падполля.

У творы няпрэжана, зямляны сюжэт, чытацка аповесць з цікавасцю.

Спамятаючы на сабе ўвагу «Запіскі партызана» С. Рудыча — «В дзех год Берэзай».

Яшчэ аб праекце вучэбных планаў

У «Настаўніцкай газеце» ад 17 лютага 1959 г. змешчаны «Праект новых вучэбных планаў» для абмеркавання яго шырокімі коламі грамадскімі.

Па плану другая мова ў школах Беларусі пачынае вывучацца ў III класе. Пры гэтым гадзіны, што адводзіцца на другую мову, выкарыстоўваюцца пры вывучэнні рускай мовы ў беларускіх школах для чытання і развіцця вуснай мовы, а пры вывучэнні беларускай мовы ў рускіх школах чамусьці сказана, што адведзеныя гадзіны «выкарыстоўваюцца для чытання, пісьма і развіцця вуснай мовы». Не зусім зразумела, чаму ў беларускіх школах руская мова выкарыстоўваецца толькі для чытання і развіцця вуснай мовы, а ў рускай васьмігадовай школе беларуская мова выкарыстоўваецца для чытання, пісьма і развіцця вуснай мовы. Паколькі правілі і граматыка ў III класе не вывучаюцца, дык як можна пісаць? Писаць без правілі не даецца нікай карысці, апрача шкоды, бо вучні будуць прымаць пісаць на слыху, а гэта значыць — непісьменная, паколькі няма судавядзенняў паміж арфаграфіяй і арфаграфіяй. Хіба можна пісаць два гадзіны, не ведаючы ніякіх правілі правілі? Па-другое, памычаны вывучэнне другой мовы тады, калі і адна мова яшчэ не зусім замацавалася, наўрад ці мета-згодна, ў класе, дзе завывана аплата працы адміністрацыйна-гаспадарча персаналу, замажываецца ўкараненне грашовай аплаты працы. Не заікаўлены, напрыклад, на ўкараненне грашовай аплаты старшні некаторых перадавых калгасаў Глыбокага, Навіцкага і іншых раёнаў. Працадзень затуючыя неадведзеныя аплаты адміністрацыйна-гаспадарча склада і астатняй масы калгаснікаў, дамагаюць і раздзіраюць кіруючым работнікам атрымаць неапрацаваную высокую аплату.

Завывана дадатковая аплата за тэхнічную культуру вядзе да аднабовага развіцця гаспадаркі. Адміністрацыйна-гаспадарча работнікі захоўваюць развіццём адной галіны на шкоду астатнім і перш за ўсё — жыццеладодзі. Вось чаму ў расе калгасаў, якія маюць высокія прыбыткі ад ільну, узровень жыццеладодзі параўнальна невысокі.

З усяго гэтага вынікае, што наставіць перагледзе існуючыя сістэмы асноўнай і дадатковай аплаты працы кіруючых персаналу калгасаў, праца дамагаюцца, каб дадатковая аплата не падняла асноўную. Неабходна адмовіцца ад сістэмы аплаты, якія неадведзеныя стымуючыя памычаны прадукцыйнасці працы ў сельскагаспадарчай вытворчасці. У гэтых адносінах заслугоўвае ўвагу ініцыятыва партыйных арганізацый Гродзенскай вобласці, якія праводзяць работу па ўпарадкаванні аплаты працы кіруючых работнікаў калгасаў, змочваючы і аб'ёму работы, умоў, у якіх яна праходзіць, і вынікаў працы (прыбыткаў, што атрымае гаспадарка). Вопыт партыйных арганізацый Гродзенскай варты шырока пераімаюцца.

Несумнянна, упарадкаваныя аплаты працы адміністрацыйна-гаспадарча персаналу калгасаў адмысла яляюць ролю ў вырашэнні тых вялікіх задач, якія пастаўлены XXI з'ездам КПСС у сям'ягоддзі.

А. РАКАТ, старшы навуковы работнік Інстытута эканомікі Акадэміі сельскагаспадарчых навук БССР.

Вядома, аб'ём матэрыялу па беларускай мове ў беларускіх школах пачынае быць такім, як па рускай мове ў рускіх школах. Павінен быць (яны і будуць) і праграмы адпаведна для абедвух мов у 5—8 класах. Інакш і быць не можа. Іельга сабе, напрыклад, уявіць, што па рускай мове пры вывучэнні дзяслова будуць разгледжаны такія з'явы, як лад, час, лік, асоба, спражэнне і г. д., а па беларускай мове — толькі трымаць пра гадзіны, дык атрымаецца, што на рускую мову ў рускай школе адводзіцца на 15 гадзін у тыдзень, а на беларускую мову ў беларускай школе 8,5 гадзіны (амаль у два разы менш).

Выходзіць, што ў беларускіх школах будзе кожны раз распрацоўвацца за ўрок у два разы больш матэрыялу, чым па рускай мове і даваць вучням заданне ў два разы большае, чым па рускай мове (траба ж будзе выконваць праграму). У друку ўжо зараз у адносінах рускай мовы ў школах РСФСР ёсць выказванні аб неабходнасці скарачэння некаторага матэрыялу на граматыцы ў сувязі з тым, што колькасць гадзін не дазваляе ўсё гэта вывучаць. А як можна будзе вывучыць такі самы аб'ём матэрыялу па беларускай мове, калі колькасць гадзін амаль у два разы меншая, чым па рускай мове? Мне здаецца, што колькасць гадзін на беларускую мову праба павялічыць прыблізна да колькасці іх на рускую мову і ставіць іх у план не механічна, а звязваючы іх з праграмай, з матэрыялам, з жыццём.

Што да старэйшых класаў (5—8), дык праба адзначыць перш за ўсё вельмі маляу колькасць гадзін на вывучэнне беларускай мовы ў беларускай васьмігадовай школе.

Ф. ЦІМОШАК.

Фактычныя папраўкі

Чытаючы зборнік «Янка Купала ў беларускіх мастацтвах», я заўважыла недакладнасці ў падатках некаторых фактаў, аб чым лічу патрэбна сказаць некалькі слоў.

Ва ўступным артыкуле А. Ескава «Да сцэнчнай гісторыі купалаўскіх твораў» на старонцы 8 сказана: «У знак прымянення, што іменна такую трактоўку вобраза аўтар лічыў правільнай, Я. Купала на літаратурным экзэмпляры п'есы напісаў П. Мядзёлкі прысвечэнне. Радкі гэтага экзэмпляра дачытацца драматычнага сутнасці вобраза». Далей змешчаны дзве строфы гэтага «экзэмпляра»:

Тамое сцвярджэнне толькі часткова адпавядае справяднасці. Праўда, на толькі што адрэдаваны літаратурны экзэмпляр Я. Купала напісаў для мяне верш у 8 чатырохдаговых строфаў, зместу якога я, нажалі, не памятаю, але гэта быў зусім іншы верш. Экзэмпляр з гэтым вершам вырасіў у мяне для перафатаграфавання вядомай у свой час калекцыяй аўтографу Р. Замкевіча, які з таго жа дня знік з мянячай разам з пазначаным экзэмплярам «Паўлінка».

Змешчаны ў артыкуле ўрывак з верша «Сіла дзівачыне» мае зусім іншую гісторыю.

Яго аўтограф, напісаны рукой Янкі Купала на лістку шпітка, я атры-

мала ад аўтара. Гэты аўтограф я перадаў у літаратурны музей Янкі Купала. Апошняя трыя строфы гэтага верша былі наступныя:

Сіла дзівачыне
Дома жыць да смерці,
А няве вышла —
У чужыне памёрці.

Калі б у артыкуле А. Ескава быў змешчаны поўнасьцю гэты верш, дык было б зусім ясна, што ён не мае ніякага дачынення да «трактоўкі вобраза» Паўлінкі.

У «Даведнічным матэрыяле» на стар. 142 сказана: «1919 г. Гурток моладзі пад кіраўніцтвам П. Мядзёлкі стаяў «Паўлінку» ў Вільні». Гэта было не ў Вільні, а ў Гродні.

У гэтым раздзеле даляка не поўныя звесткі аб пастаючых купалаўскіх п'есах. У музеі Янкі Купала вядома, што вучні Дзвінскай беларускай гімназіі на працягу 1922—1924 гг. не раз ставілі «Паўлінку» ў Дзвінску, а ў 1923 г. — на сцэне Латышкага нацыянальнага тэатра ў Рызе, у прысутнасці Яна Райніса. Я і фатаграфавася разам з усім калектывам на сцэне (фота знаходзіцца ў музеі Янкі Купала).

У 1948—1956 гг. «Паўлінка» не раз ставілася ў Будславе, Крывічах, Маладзечна сіламі моладзі Будслаўскага СДК.

П. МЯДЗЕЛКА.

На здымку: экскурсанты ў адной з залаў музея. Фатахроніка ТАСС.

Гэта заслугоўвае ўвагі

Мне часта даводзіцца бачыць у казандзіроўках. Кожная паедка ў калгас, кожная сустрэча з людзьмі радуе, убагачае новымі ўражаннямі і ведамі. І вёска цыпер не тая, і людзі іншыя. Шырокія прасторы ў светлае камуністычнае заўтра адкрылі перад працаўнікамі калгаснай вёскі.

Як эканаміста, мяне перш за ўсё цікавіць пытанне эканомікі калгаснай вытворчасці. У гэтым артыкуле хочацца паглядзець некаторымі думкамі, нааіраўні, якія вынікаюць са шматлікіх сустрэч і гутарак з калгаснікамі, спецыялістамі сельскай гаспадаркі, старшнімі арцёлаў.

За апошнія гады наша партыя паставіла на вёску тысячы спецыялістаў, таленавітых арганізатараў калгаснай вытворчасці. Ад іх кваліфікацыі і зацікаўленасці ва ўдзеле грамадскай гаспадаркі ў значнай ступені залежыць узровень развіцця эканомікі калгасаў.

У многім дзякуючы гэтаму сельская гаспадарка цыпер знаходзіцца на крутым уздыме. Яшчэ больш бурны рост яе намечаны XXI з'ездам КПСС.

Вельмі важна, каб усе нашы калектывы гаспадаркі былі рэнтабельнымі, каб знізіць сабекошт сельскагаспадарчай прадукцыі, каб як мага менш былі выдаткі на ўтрыманне адміністрацыйна-гаспадарча персаналу. Вось чаму правільная сістэма аплаты працы гэтага катэгорыі работнікаў набывае сёння вельмі значнае значэнне. Там больш, што парадок аплаты працы кіруючых работнікаў, які існуе цыпер у калгасах, мае істотныя недахопы.

Хіба не паршчэнне сацыялістычнага прынцыпу — роўная аплата за роўную працу — з'яўляецца той факт, што заробак старшні ў адных калгасах складае 10—15, а ў другіх — 60—70 тысяч рублёў ў год. Такое становішча нельга апраўдаць тым, што, маўляў, у розных калгасах розныя ўзровень кіравання гаспадаркай. Нельга апраўдаць хаця б тама, што прамерна высокую аплату атрымліваюць пераважна старшні тых калгасаў, дзе вырашчваюцца тэхнічная культура. Напрыклад, заробак старшні калгасаў Навіцкага раёна быў значна вышэйшым за заробак старшні Гомельскага або Мінскага раёнаў, хоць узровень развіцця эканомікі ў іх прыкладна аднолькавы.

Выходзіць, што нават старшні аяслоныя моцных калгасаў з высокай развітай жыццеладодзі, але нізкаяй удзельнай агулай тэхнічнай культуры, атрымліваюць значна менш, чым старшні калгасаў, дзе вырашчваюцца тэхнічная культура. Яшчэ больш перцяць старшні эканамічна слабых гаспадарак, хаця аяслоныя частка гэтых калгасаў адстае не тама, што там нікі ўзровень арганізатарскай работы, а з прычыны агульнага да іх падыходу, без уліку прыродна-эканамічных умоў. Між тым, кіраваць гэтымі калгасамі не менш складана, чым тымі гаспадаркамі, якія знаходзяцца ў лепшых умовах.

У выніку прамерна высокая аплата ў многіх калгасах заробак старшні ў дзсяткі разоў перавышае сярэдня заробак калгаснікаў, у многіх разоў перавышае заробкі дырэктараў калгасаў з такім жа аб'ёмам вытворчасці.

Усё гэта тлумачыцца, на наш погляд, недахопамі ў сістэме аплаты адміністрацыйна-гаспадарча персаналу калгасаў. Вядалі ні ў адной катэгорыі работнікаў няма такога разнаб'ю ў аплате працы, на якія асабліва мноства паказчыкаў, на якія апрацаўваецца праца, як у групе адміністрацыйна-гаспадарчых работнікаў калгасаў. У рэспубліцы ёсць арцёлы, дзе працуюць кіруючы персаналу налічваюцца ў залежнасці ад колькасці пашы і пагалоў жыццёў. Ёсць і тая гаспадаркі, дзе аплата робіцца ў залежнасці ад колькасці атрыманай прадукцыі. У раздзі ж калгасаў аплата знаходзіцца ў залежнасці ад грашоватай прыбытку і г. д. У некаторых выпадках нават у межах аднаго і таго жа раёна існуюць сямья розныя сістэмы аплаты працы. Што ні калгас, дык свой парадок. Напрыклад, у Глыбоцкім раёне ў калгасе «Перамога» прыняты прынцып аплаты адміністрацыйна-гаспадарча персаналу ў залежнасці ад пашы і пагалоў жыццёў, а ў калгасе «Башнік» — ад кожнага цэнтнера прадукцыі. Многія старшні калгасаў атрымліваюць двайныя аклады — чэрую грашовую стаўку і 100—120 працэнтаў кожны месяц.

Такі разнаб'ю ў аплате старшні калгасаў сёння наўрад ці апраўданы.

Аднак некаторыя спецыялісты сельскай гаспадаркі і вучоныя лічыць такое становішча нармальным і тлумачаць яго «эканамічнасцю, вынікаючай спецыфічнымі умовамі кожнай кааператываў гаспадаркі».

Аргументы гэтага, аднак, непраканальныя. Вытворчыя ўмовы калгасаў маюць больш агульнага, чым рознага. Галоўным жа з'яўляецца апраца ў агульнае, што ёсць у нашых калгасах. Па меры развіцця прадукцыйнасці с'і гэтыя ўмовы яшчэ больш збліжаюцца як паміж сабой, так і з умовамі ў прамысловасці. Гэты працэс развіцця немінуха вядзе да змен у сістэме аплаты працы ў калгасах у напрамку набліжэння да форм зарплатаў у прамысловасці. Гэта думка з усей сілай падкрэслена на гістарычным XXI з'езде КПСС. І менавіта ў гэтым напрамку павіна вестца работа па ўпарадкаванні аплаты працы ў нашым калгасным сектары. Варта, аднак, зазначыць, што наколены ў дзяржаўных прамысловых і сельскагаспадарчых прадпрыемствах вопыт арганізаванай аплаты працы вывучаецца ў калгасах вельмі недастаткова. Нам цяжка ўявіць дырэктара прадпрыемства, аплата працы якога рабілася б за кожную дэталю, што выпускае завод. Зрабіў, напрыклад, рабочы болт — дырэктар за гэта рубель, зрабіў рабочы гайку — дырэктар паўтара рублі і г. д. Апраца вядома, акой блэгудзіць была б такая аплата.

Аднак у многіх калгасах прыняты менавіта такі прынцып аплаты працы кіруючых работнікаў. Надала даярка 100 літраў малака — старшні за гэта атрымлівае рубель, астатнім штатным работнікам — пашын працент ад старшнівай аплаты; пасадзіць садовыя геттар салу — старшні за гэта пашын дзясць рублёў, бухгалтару — 70 працэнтаў ад гэтай сумы і г. д. Справа даходзіць да парадоксаў: купіць калгас машыну — старшні атрымае за гэта 20 рублёў, іншы штатны работнік — пашын працент ад аплаты старшні. Нават за тое, што курцына насе яйкі, старшні атрымлівае аплату. Аднак у нас усмерна прапануецца гэты прынцып як самае прагрэсіўнае дасягненне навукі і практыкі.

Нам здаецца, ад такога прынцыпу чае адмовіцца. Гэта паспрыяе тама, што аплата працы адміністрацыйна-гаспадарчых работнікаў у калгасах не будзе завывана.

Нельга прымаць правільнай у сучасны момант і сістэму аплаты, заснаваную на колькасці пашы і пагалоў жыццёў, бо яна не ўлічвае вынікаў працы.

На менш востра стаяць пытанне і аб упарадкаванні дадатковай аплаты кіруючых персаналу, акая ў многіх калгасах у некалькі разоў перавышае асноўную. Дастаткова сказаць, што ў некаторых калгасах Слуцкага, Навіцкага, Любанскага, Караліцкага, Навагрудскага раёнаў дадатковая аплата старшні складала 30—40 тысяч рублёў ў год. Такім чынам, сярэдня месячны заробак старшні разам з дадатковай аплатой складала чатыры — шасць тысяч рублёў. Адбываецца гэта ў выніку таго, што дадатковая аплата вядзецца за ўсё ільну прадукцыі, акую калгас атрымлівае, і яшчэ тама, што завываны прынцып выдаты даплату.

Сёння такі прынцып аплаты працы нельга лічыць правільным, хоць на пэўным этапе гэта выклікала аб'ектыўнымі умовамі. Распрацоўваючы мэрпрыемствы на ўдзеле сельскай гаспадаркі, партыя і ўрад паслалі ў сельскагаспадарчы армію спецыялістаў і арганізатараў калгаснай вытворчасці. Каб хутэй пераадолець адстаенне той ці іншай галіны гаспадаркі або вытворчасці той ці іншай культуры, прымаілі адпаведныя паставаны па дадатковай аплате (на ільну, нааіраўні і г. д.). Паставоны гэтыя адтрылі вялікую ролю ў развіцці грамадскай гаспадаркі.

